

цьому плані була виробнича функція Кобба—Дугласа (формула 2). змістом якої є аналіз залежності обсягу виробництва (O) від використання двох основних ресурсів — капіталу (K) і праці (L). Формалізовано двохфакторна виробнича функція (Кобба-Дугласа) у загальному вигляді визначається залежністю:

$$Q = f(K, L). \quad (2)$$

Виходячи з наведених теоретичних положень, до основних операцій з фізичним капіталом, що генерує виробничу потужність економічної одиниці в економіці знань, відносимо витрачання засобів виробництва та компенсацію праці виробничого персоналу. Оскільки засоби виробництва складаються з засобів праці та предметів праці, до об'єктів бухгалтерського аналізу операцій з фізичним капіталом, що генерує виробничу потужність, включаємо основний виробничий капітал та оборотний виробничий капітал. Основний виробничий капітал розглядаємо як сукупність основних виробничих засобів (ОВЗ) у складі машин і обладнання, виробничих площ і нематеріальних активів (НМА). Оборотний виробничий капітал розглядаємо як сукупність запасів (З) на різних стадіях виробничого процесу: виробничих запасів, незавершеного виробництва та готової продукції. Людський виробничий капітал розглядаємо як поточні виплати виробничому персоналу за основну виконану роботу, за невідпрацьований час та заохочувальні виплати (ФОП^{CB}).

Для цілей бухгалтерського аналізу в контексті забезпечення прийняття підприємницьких рішень суму фізичного капіталу, що генерує виробничу потужність економічної одиниці (ФК^{ГВП}), пропонуємо визначати за формулою:

$$\text{ФК}^{\text{ГВП}} = \text{ОВЗ} + \text{НМА} + \text{З} + \text{ФОП}^{\text{CB}} \quad (3)$$

УДК 657.442

Валентина Костюченко,

д.е.н., професор кафедри обліку та оподаткування,
Київський національний торговельно-економічний університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ринкова трансформація національної економіки характеризується високим ступенем невизначеності. Фактор ризику стає не-

від'ємним атрибутом формування і функціонування ринку та відповідно діяльності суб'єктів господарювання на цьому ринку.

Ризик у торговельній діяльності пов'язаний із зовнішніми та внутрішніми, об'єктивними і суб'єктивними факторами. Щодо суб'єктивних факторів, то насамперед, ризик пов'язаний з управлінням, з усіма його функціями: плануванням, організацією, оперативним управлінням, мотивацією персоналу, економічним контролем. Якість прийнятих управлінських рішень залежить від характеристик інформації, на підставі якої приймаються рішення. Сьогодні

торговельним підприємствам необхідна система (підсистема) управління, яка ґрунтується на пізнанні економічної сутності ризику, розробці та реалізації стратегії ставлення до нього при здійсненні діяльності. Основою такої системи повинно стати обліково-аналітичне забезпечення управління ризиками.

Питання управління ризиками підприємницької діяльності, виокремлення бухгалтерського обліку діяльності підприємства, факторингової компанії в умовах ризику досліджували іноземні та вітчизняні вчені. Серед них Л.Н. Тепман, Ф.Х. Найт, І.Г. Тюнен, Р. Баззел, Т. Бачкаї, Т. Марковіц, В.В. Вітлінський, П.І. Верченко, І.М. Вигівська, В.К. Макарович, С.І. Наконечний та ін. У роботах цих авторів були досліджені ризики у підприємництві та підприємницькій діяльності, визначення ризику та характеристика методів управління ним, проблеми управління ризиками, понятійний апарат щодо ризиків у системі бухгалтерського обліку, класифікація ризиків підприємства, факторингової компанії для можливості облікового відображення їх наслідків, методичні положення щодо облікового відображення діяльності підприємств, факторингових компаній в умовах ризику, розкриття інформації про ризики діяльності підприємств, факторингових компаній у бухгалтерській звітності. Відсутність досліджень методології та організації обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками торговельного підприємства визначили актуальність даного дослідження.

У результаті дослідження виявлені проблемні питання з методології та організації обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками торговельного підприємства. Щодо проблем, пов'язаних з методологією, слід зазначити про таке:

- 1) в економічній сфері ризик присутній постійно, проте вивчений він недостатньо. Пояснюється це тим, що дана категорія довгий час не розглядалась як об'єкт теоретичних досліджень, а відносилась лише до практики;

2) загальноприйнятого трактування економічної сутності поняття «ризик» не вироблено. Принаймі, у роботах різних економістів можна зустріти шість підходів до визначення ризику: ймовірність збитку; величина можливого збитку; функція, що є результатом ймовірності та величини можливого збитку; варіація розподілу ймовірності всіх можливих наслідків ризикованого ходу справи; напівваріація розподілу всіх результатів, узята лише для негативних наслідків і по відношенню до деякої встановленої базової величини; зважена лінійна комбінація варіації і очікуваної величини (математичного очікування) розподілу всіх можливих результатів;

3) існують розбіжності не тільки в розумінні змісту поняття «ризик», а й різні точки зору з приводу об'єктивної і суб'єктивної природи ризику;

4) різноманіття ситуацій і проблем, що виникають у господарських одиницях різного рівня і з різними цілями функціонування, породжує прагнення позначити кожне джерело невизначеності своїм видом ризику.

Очевидно, що відмінність точок зору і міри деталізації ведуть до появи великої кількості видів ризиків;

5) у економічній літературі немає чіткої системи класифікації підприємницьких ризиків, відповідно ризиків торговельного підприємства. Існує безліч підходів до класифікації ризиків, які, як правило, визначаються цілями і завданнями класифікації;

6) методи, що застосовуються при оцінюванні ризику, є кількісними, якісними та такими, що набули ознак кількісних та якісних методів одночасно (методи експертного оцінювання). При оцінці ризику по-перше, застосовують якісні методи оцінювання. Це, у свою чергу, приводить до появи нефінансової інформації.

На міжнародному рівні прийняті спроби уніфікувати процес управління ризиками. Розроблено ряд Міжнародних стандартів з ризик-менеджменту: ISO GUIDE 73:2009, ISO 31000:2009. Проте місце і роль обліку в цій системі не визначено.

У зв'язку з цим, формування обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками торговельного підприємства можливе на основі концепції багатоцільового обліку та використання комп'ютерних інформаційних систем, які забезпечують більшу ефективність збирання і обробки інформації, оперативне використання її в управлінні. Основу такого забезпечення може скласти компендій торговельного підприємства, який включатиме: політику з ризику, регламент по процедурам, опис видів контрактів, список контрагентів тощо. Створення власної обліково-аналі-

тичної системи збирання і аналізу інформації про потенційних і дійсних контрагентів можливе з використанням системи Due Diligence.

УДК 657

Олена Лаговська,
д.е.н., професор, декан факультету обліку і фінансів,
Житомирський державний технологічний університет

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-ОДИНИЦІ

Науковий підхід щодо управління доходами та прибутком підприємства повинен базуватися на моделюванні співвідношення «витрати-результат» у бухгалтерському обліку з приведенням даного співвідношення до оптимального рівня, враховуючи множину факторів, що забезпечить якісно новий рівень управління фінансово-господарською діяльністю підприємства і доходами та фінансовим результатом, зокрема.

Аналіз наукових робіт з даної тематики дає можливість констатувати факт відсутності певної цілісної системи показників, що дозволяють управляти доходами та фінансовими результатами як індикаторами ефективності господарювання. У зв'язку з цим виникає потреба в розробці методики аналізу прибутку з метою моделювання та прогнозування діяльності суб'єкта господарювання відповідно до обраної стратегії розвитку та з урахуванням факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Для прогнозування фінансових результатів суб'єкта господарювання запропоновано проводити кореляційно-регресійний аналіз, мета якого полягає у встановленні прогнозного значення фінансових результатів суб'єкта господарювання, ідентифікації множини факторів, що здійснюють на них суттєвий вплив і, на цій основі, моделювання поведінки результативного показника.

Завдання кореляційно-регресійного аналізу фінансових результатів суб'єкта господарювання вбачаємо у: 1) встановленні факторів суттєвого впливу на фінансові результати досліджуваного підприємства; 2) визначенні форми зв'язку між факторами та показником фінансових результатів; 3) оцінці невідомих параметри рівняння з метою побудови моделі поведінки фінансових результатів під дією встановлених факторів; 4) перевірці надійності побудованої моделі.